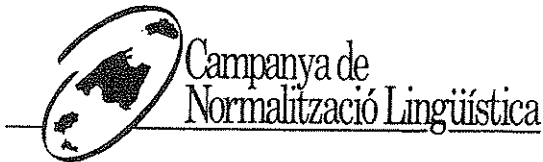

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

I

Palma
1991

Línia Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Documenta Balear s.a.

Impressió: Antoni Rotger, "Es Pes de Sa Palla"

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

Qüestions de lèxic (I)

1. Quina diferència hi ha entre “dirigir” i “adreçar”?

Dirigir té el significat general de “fer moure cap a un punt, objecte o fi determinat”, i significats particulars com “conduir, governar”. **Adreçar** vol dir en general “posar dret (allò que està tombat o que està tort)”, “corregir”: **dirigir la nau cap al port, dirigir una coral, una societat; adreçar una branca, adreçar la conducta de qualcú, esser una ametlla que s’adreça** (= realitzar-se una cosa molt difícil).

Hi ha casos en què el sentit d’**adreçar** s’acosta al de **dirigir**, com en aquesta cançó popular que trobam al Diccionari Català-Valencià-Balear:

Senyor, quan pens en la mort,
cada hora em confessaria

per veure si adreçaria
es viatge que duc tort”.

Els dos verbs coincideixen en el sentit de “encaminar una persona o cosa vers qualche lloc”. És indiferent, per tant, dir **dirigir-se a la plaça** o **adreçar-se a la plaça**, **dirigir** o **adreçar** una carta, un escrit, una mirada, una crítica, etc.

2.- ¿És mallorquí “Passin vostès un bon dia”?

Un comunicant s’estranya d’aquesta fórmula, que ha sentit d’un locutor de ràdio al final d’un espai informatiu, i ens demana “si això és mallorquí”.

Les paraules sí, l’expressió no gaire. La fórmula pròpia del mallorquí seria **Bon dia tenguin**, o **Que tenguin un bon dia**. La que usa el locutor és un calc del castellà, que empra el subjecte **usted** amb l’imperatiu (**diga usted, siéntese usted**) o amb el subjuntiu que expressa un desig (**que pase usted un buen día**). En català només hi posam **vostè**, com els altres pronoms, quan volem remarcar el contrast amb l’acció d’un altre (**Parli vostè: ell no diu més que dois; vostè esperi, jo aniré a cercar ajuda**), o com a reforç, per resultar més convincents (**-No em sortirà bé, això.**

-Vostè ho provi, no hi pot perdre res).

3.- ¿”Trucar” o “telefonar”?

És la pregunta que ens fa un comunicant que ha observat que els catalans solen dir “trucar”.

Les dues formes són vàlides, però personalment preferesc **telefonar**, perquè és més precisa i més corrent a les Illes Balears. Aquí **trucar** no té el significat de “tocar a la porta” que té a Catalunya, i que per extensió s’ha aplicat a “fer sonar el timbre del telèfon”. El significat de **tocar** no es prestava a ser aplicat a distància, i l’extensió no s’ha produït a les Illes, on hem generalitzat el terme **telefonar**.

Ara bé, tant **trucar** com **telefonar** duen complement indirecte: “**telefonar** o **trucar a qualcú**”; “**li telefonaré, li trucaré**”, i no “**el telefonaré, la trucaré**”, com diuen incorrectament la majoria dels catalans.

4.- “Adonar-se” / “tèmer-se” d’una cosa

Hem rebut dues comunicacions en defensa de l’expressió **tèmer-se**. Una la presenta correctament com a equivalent d’**adonar-se**, que el comunicant veu com a externa a les Illes Balears. L’altra la dóna com a solució ben mallorquina d’**assabentar-se**, “aquesta paraula tan mala de dir”.

Efectivament, segons el Diccionari Català-Valencià-Balear, el verb “tèmer”, usat reflexivament, constitueix una forma específicament balear en el sentit “d’adonar-se, adquirir consciència d’una cosa”. Però això no vol dir que “adonar-se” (que apareix a la definició) no sigui usat també a les Illes: el DCVB, a l’article “adonar-se”, en dóna la transcripció fonètica pròpia de Mallorca i la de Menorca. Cadascú és lliure de triar (de manera permanent, o segons les circumstàncies) entre la forma que només s’usa a les Balears o la que és general a tot el territori de la llengua catalana: tan català i tan mallorquí és un verb com l’altre.

Assabentar-se, en canvi (que efectivament no és gaire corrent entre nosaltres), només rarament pot expressar el sentit de “tèmer-se”. El seu equivalent, que ha estat defensat també per algun comunicant, és **enterar-se**, pres modernament del castellà. Però cap dels dos mots no és indispensable per expressar el sentit de “tenir notícia, fer-se sabedor d’una cosa”, ja que la nostra forma tradicional d’expressar-lo és amb el verb **saber** (o “sebre”). Ex. “¿Quan ho has **sabut**? -Avui dematí”). —A.M. (ED, 25 i 29 de juny; 2 i 23 de juliol).